

Denne tekst tjener udelukkende som dokumentationsværktøj og har ingen retsvirkning. EU's institutioner påtager sig intet ansvar for dens indhold. De autentiske udgaver af de relevante retsakter, inklusive deres betragtninger, er offentliggjort i den Europæiske Unions Tidende og kan findes i EUR-Lex. Disse officielle tekster er tilgængelige direkte via linkene i dette dokument

► **B**

RÅDETS DIREKTIV

af 30. november 1989

om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdsstedet (første særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

(89/654/EØF)

(EFT L 393 af 30.12.1989, s. 1)

Ændret ved:

		Tidende		
		nr.	side	dato
► <u>M1</u>	Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv 2007/30/EF af 20. juni 2007	L 165	21	27.6.2007
► <u>M2</u>	Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/1243 af 20. juni 2019	L 198	241	25.7.2019

▼B**RÅDETS DIREKTIV**

af 30. november 1989

om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdsstedet (første særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF)

(89/654/EØF)

AFSNIT I

GENERELLE BESTEMMELSER*Artikel 1***Formål**

1. Ved dette direktiv, som er første særdirektiv i henhold til artikel 16, stk. 1, i direktiv 89/391/EØF, fastsættes minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdsstedet, som defineret i artikel 2.
2. Dette direktiv gælder ikke for følgende områder:
 - a) transportmidler, der benyttes uden for virksomheden og/eller institutionen, samt arbejdssteder i transportmidler;
 - b) midlertidige eller mobile arbejdssteder;
 - c) udvindingsvirksomhed;
 - d) fiskerfartøjer;
 - e) marker, skovarealer og andre arealer, der hører til en landbrugs- eller skovbrugsbedrift, men som ligger uden for dennes bebyggede område.
3. Bestemmelserne i direktiv 89/391/EØF finder i fuld udstrækning anvendelse på hele det i stk. 1 nævnte område, dog med forbehold af strengere og/eller mere specifikke bestemmelser i nærværende direktiv.

*Artikel 2***Definition**

I dette direktiv forstås ved arbejdssteder steder, der er bestemt til at omfatte arbejdspladser, og som er beliggende i virksomhedens og/eller institutionens bygninger, herunder ethvert andet sted på virksomhedens og/eller institutionens område, hvortil arbejdstageren har adgang som led i sit arbejde.

AFSNIT II

ARBEJDSGIVERNES FORPLIGTERSER*Artikel 3***Arbejdssteder, der tages i anvendelse for første gang**

Arbejdssteder, der tages i anvendelse for første gang efter den 31. december 1992, skal opfylde de minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed, der er anført i bilag I.

▼B*Artikel 4***Arbejdssteder, der allerede er taget i anvendelse**

Arbejdssteder, der er taget i anvendelse før den 1. januar 1993, skal senest tre år efter denne dato opfylde de minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed, der er anført i bilag II.

For den Portugisiske Republiks vedkommende skal arbejdssteder, der er taget i anvendelse før den 1. januar 1993, dog senest fire år efter denne dato, opfylde de minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed, der er anført i bilag II.

*Artikel 5***Ændringer af arbejdssteder**

Foretages der efter den 31. december 1992 ændringer, udvidelser og/eller ombygninger af arbejdssteder, skal arbejdsgiveren træffe de nødvendige foranstaltninger for at bringe disse ændringer, udvidelser og/eller ombygninger i overensstemmelse med de hertil svarende minimumsforskrifter som anført i bilag I.

*Artikel 6***Generelle forpligtelser**

For at beskytte arbejdstagernes sikkerhed og sundhed skal arbejdsgiveren påse:

- at udgangsvejene til udgange og nødudgange såvel som selve disse udgange og nødudgange holdes fri og kan benyttes til enhver tid,
- at arbejdsstederne samt installationerne og anordningerne, herunder navnlig de, der er nævnt i bilag I og II, vedligeholdes teknisk, og at konstaterede fejl, som kan bringe arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i fare, rettes så hurtigt som muligt,
- at arbejdsstederne samt installationerne og anordningerne, herunder navnlig de, der er nævnt i bilag I, punkt 6, og bilag II, punkt 6, rengøres regelmæssigt for at sikre forsvarlige hygiejniske forhold,
- at der foretages regelmæssig vedligeholdelse og kontrol af de sikkerhedsinstallationer og -anordninger — herunder navnlig af dem, der er nævnt i bilag I og II — som har til formål at forebygge eller fjerne farer.

*Artikel 7***Underretning af arbejdstagerne**

Med forbehold af artikel 10 i direktiv 89/391/EØF skal arbejdstagerne og/eller deres repræsentanter underrettes om alle foranstaltninger, der skal træffes vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdsstedet.

*Artikel 8***Høring af arbejdstagerne samt disses deltagelse**

Arbejdstagerne og/eller deres repræsentanter skal i henhold til artikel 11 i direktiv 89/391/EØF høres om og deltage i de spørgsmål, der er omfattet af nærværende direktiv og de hertil knyttede bilag.

▼B

AFSNIT III

DIVERSE BESTEMMELSER**▼M2***Artikel 9***Ændring af bilagene**

Kommissionen tillægges beføjelser til at vedtage delegerede retsakter i overensstemmelse med artikel 9a med henblik på at foretage rent tekniske ændringer af bilagene for at tage hensyn til den tekniske harmonisering og standardisering vedrørende udformning, fremstilling og indretning af dele af arbejdssteder, den tekniske udvikling, ændringer i de internationale bestemmelser eller specifikationer samt viden vedrørende arbejdssteder.

Hvis det i behørigt begrundede undtagelsestilfælde, der involverer umiddelbare, direkte og alvorlige risici for arbejdstagernes og andre personers fysiske sundhed og sikkerhed, er påkrævet i særligt hastende tilfælde at handle inden for en meget kort tidsramme, anvendes proceduren i artikel 9b på delegerede retsakter, som vedtages i henhold til nærværende artikel.

*Artikel 9a***Udøvelse af de delegerede beføjelser**

1. Beføjelsen til at vedtage delegerede retsakter tillægges Kommissionen på de i denne artikel fastlagte betingelser.
2. Beføjelsen til at vedtage delegerede retsakter, jf. artikel 9, tillægges Kommissionen for en periode på fem år fra den 26. juli 2019. Kommissionen udarbejder en rapport vedrørende delegationen af beføjelser senest ni måneder inden udløbet af femårsperioden. Delegationen af beføjelser forlænges stiltiende for perioder af samme varighed, medmindre Europa-Parlamentet eller Rådet modsætter sig en sådan forlængelse senest tre måneder inden udløbet af hver periode.
3. Den i artikel 9 omhandlede delegation af beføjelser kan til enhver tid tilbagekaldes af Europa-Parlamentet eller Rådet. En afgørelse om tilbagekaldelse bringer delegationen af de beføjelser, der er angivet i den pågældende afgørelse, til ophør. Den får virkning dagen efter offentliggørelsen af afgørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende* eller på et senere tidspunkt, der angives i afgørelsen. Den berører ikke gyldigheden af delegerede retsakter, der allerede er i kraft.
4. Inden vedtagelsen af en delegeret retsakt hører Kommissionen eksperter, som er udpeget af hver enkelt medlemsstat, i overensstemmelse med principperne i den interinstitutionelle aftale af 13. april 2016 om bedre lovgivning ⁽¹⁾.
5. Så snart Kommissionen vedtager en delegeret retsakt, giver den samtidigt Europa-Parlamentet og Rådet meddelelse herom.
6. En delegeret retsakt vedtaget i henhold til artikel 9 træder kun i kraft, hvis hverken Europa-Parlamentet eller Rådet har gjort indsigelse inden for en frist på to måneder fra meddelelsen af den pågældende retsakt til Europa-Parlamentet og Rådet, eller hvis Europa-Parlamentet og Rådet inden udløbet af denne frist begge har underrettet Kommissionen om, at de ikke agter at gøre indsigelse. Fristen forlænges med to måneder på Europa-Parlamentets eller Rådets initiativ.

⁽¹⁾ EUT L 123 af 12.5.2016, s. 1.

▼ M2*Artikel 9b***Hasteprocedure**

1. Delegerede retsakter vedtaget i henhold til denne artikel træder i kraft straks og finder anvendelse, så længe der ikke er gjort indsigelse i henhold til stk. 2. I meddelelsen til Europa-Parlamentet og Rådet af en delegeret retsakt anføres begrundelsen for anvendelse af hasteproceduren.
2. Europa-Parlamentet eller Rådet kan efter proceduren i artikel 9a, stk. 6, gøre indsigelse mod en delegeret retsakt. I så fald skal Kommissionen ophæve retsakten straks efter Europa-Parlamentets eller Rådets meddelelse af afgørelsen om at gøre indsigelse.

▼ B*Artikel 10***Afsluttende bestemmelser**

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den 31. december 1992. De underretter straks Kommissionen herom.

For Den Helleniske Republik erstattes nævnte dato dog med den 31. december 1994.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de nationale retsfor skrifter, som de allerede har udstedt eller udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

▼ M1

▼ B*Artikel 11*

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

▼B*BILAG I***MINIMUMSFORSKRIFTER FOR SIKKERHED OG SUNDHED I FORBINDELSE MED ARBEJDSSTEDER, DER TAGES I ANVENDELSE FOR FØRSTE GANG, OMHANDLET I ARTIKEL 3 I DIREKTIVET****1. Indledende bemærkning**

De i dette bilag fastsatte forpligtelser er gældende, hvor forholdene i forbindelse med arbejdsstedet eller aktiviteten, omstændighederne eller en risiko gør det nødvendigt.

2. Stabilitet og soliditet

Bygninger, som danner ramme om arbejdssteder, skal have en struktur og en soliditet, der passer til formålet.

3. Elektriske installationer

De elektriske installationer skal udformes og udføres på en sådan måde, at de ikke kan give anledning til brand- eller eksplosionsfare, og således at der ydes personalet en passende beskyttelse mod de risici for ulykker, der kan skyldes direkte eller indirekte kontakt med installationerne.

Ved udformning, opsætning og valg af materialer og beskyttelsesanordninger skal der tages hensyn til spændingen og betingelserne for ydre påvirkning samt til, hvor kompetente de personer er, der får adgang til dele af installationen.

4. Flugtveje og nødudgange

4.1. Der skal til enhver tid være uhindret adgang til flugtveje og nødudgange, og disse skal så direkte som muligt føre ud i det fri eller til et sikkerhedsområde.

4.2. I tilfælde af fare skal arbejdstagerne hurtigt og så sikkert som muligt kunne forlade alle arbejds-pladser.

4.3. Flugtvejenes og nødudgangenes antal, fordeling og dimensioner, skal afpasses efter arbejdsstedets anvendelse, udstyr og dimensioner, samt efter det højeste antal personer, der kan være til stede.

4.4. Nødudgangsdøre skal åbne i flugtretningen.

Nødudgangsdøre må ikke være lukket på en sådan måde, at personer, der har behov for at benytte dem i nødstilfælde, ikke kan åbne dem straks og uden besvær.

Skydedøre og drejedøre, der specielt fungerer som nødudgange, er forbudt.

4.5. Særlige flugtveje og nødudgange skal afmærkes i henhold til de nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 77/576/EØF ⁽¹⁾.

Sådan afmærkning skal anbringes på hensigtsmæssige steder og være bestandig.

4.6. Nødudgangsdøre må ikke være låst.

Flugtveje og nødudgange samt adgangsveje og -døre hertil må ikke være blokeret af genstande, men skal til enhver tid kunne benyttes uhindret.

4.7. I tilfælde af strømafbrydelse skal flugtveje og nødudgange, hvortil der kræves belysning, være forsynet med tilstrækkelig nødbelysning.

⁽¹⁾ EFT nr. L 229 af 7.9.1977. s. 12.

▼ B**5. Branddetektion og -bekæmpelse**

- 5.1. Alt efter bygningernes dimensioner og anvendelse, forhåndenværende udstyr, forhåndenværende stoffers fysiske og kemiske karakteristika samt det højeste antal personer, der må være til stede, skal arbejdsstedet være forsynet med egnet brandslukningsmateriel og om nødvendigt med branddetektorer og alarm-systemer.
- 5.2. Ikke-automatisk brandslukningsmateriel skal være lettilgængeligt og lethåndterligt.

Det skal afmærkes i henhold til de nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 77/576/EØF.

Sådan afmærkning skal anbringes på hensigtsmæssige steder og være bestandig.

6. Ventilation af lukkede arbejdssteder

- 6.1. Lukkede arbejdssteder skal under hensyntagen til arbejdsmetoderne og den fysiske belastning, som arbejdstagerne udsættes for, være forsynet med frisk luft i tilstrækkelig mængde.

Benyttes udluftningsanlæg, skal dette holdes i funktionsdygtig stand.

En eventuelt optrædende defekt skal udløse en alarm, når dette er nødvendigt af hensyn til arbejdstagernes sundhed.

- 6.2. Hvis der anvendes klimaanlæg eller mekaniske ventilationsanlæg, skal de fungere på en sådan måde, at arbejdstagerne ikke udsættes for generende træk.

Enhver belægning og urenhed, som måtte indebære en øjeblikkelig risiko for arbejdstagernes sundhed som følge af forurening af den indåndede luft, skal straks fjernes.

7. Temperaturen i lokalerne

- 7.1. I arbejdstiden skal temperaturen i arbejdslokalerne være tilpasset den menneskelige organisme under hensyn til de anvendte arbejdsmetoder og den fysiske belastning, som arbejdstagerne udsættes for.
- 7.2. Temperaturen i opholdsrum, lokaler til personale med vagttjeneste, sanitære lokaler, kantiner og lokaler beregnet til førstehjælp skal svare til disse lokalers specifikke formål.
- 7.3. Vinduer, ovenlys og skillevægge af glas skal være udformet på en sådan måde, at sollyset ikke får en for stor indvirkning på arbejdsstedet under hensyntagen til arbejdets art og arbejdsstedets beskaffenhed.

8. Naturlig og kunstig belysning i lokalerne

- 8.1. Arbejdsstederne skal så vidt muligt have tilstrækkelig, naturlig belysning og skal være udstyret med hensigtsmæssig kunstig belysning under hensyn til beskyttelsen af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed.
- 8.2. Belysningsinstallationer i arbejdslokaler og adgangsveje skal være anbragt, således at den valgte belysningsform ikke frembyder nogen ulykkesrisiko for arbejdstagerne.
- 8.3. Arbejdssteder, hvor arbejdstagerne er særligt udsat for risiko i tilfælde af, at den kunstige belysning svigter, skal være forsynet med tilstrækkelig nødbelysning.

▼B**9. Lokalerne gulve, vægge, lofter og tage**

- 9.1. Lokalerne gulve skal være fri for buler, huller og farlige niveauforskelle; de skal være faste, stabile og skriddfaste.

Arbejdssteder, hvor der er installeret arbejdspladser, skal være tilstrækkelig isolerede under hensyn til virksomhedens art og arbejdstagernes fysiske aktivitet.

- 9.2. I lokalerne skal gulvenes, væggenes og lofternes overflade være af en sådan beskaffenhed, at der ved rengøring og rensning kan opnås forsvarlige hygiejniske forhold.

- 9.3. Gennemsigtige eller halvgennemsigtige skillevægge, navnlig skillevægge fuldstændigt bestående af glas, i arbejdsrum eller i nærheden af arbejdspladser eller adgangsveje skal være klart afmærket og fremstillet af sikkerhedsmaterialer eller være adskilt fra disse arbejdspladser og adgangsveje på en sådan måde, at arbejdstagerne hverken kan komme i kontakt med skillevæggene eller blive ramt, hvis væggene splintres.

- 9.4. Adgang til tage af materialer, der ikke er tilstrækkeligt solide, må kun tillades, hvis der udleveres udstyr, således at arbejdet kan udføres på en sikkerhedsmæssig forsvarlig måde.

10. Vinduer og ovenlys i lokalerne

- 10.1. Vinduer, ovenlys og ventilationsanlæg skal kunne åbnes, lukkes, reguleres og fastgøres af arbejdstagerne på en sikkerhedsmæssig forsvarlig måde. Når de er åbne, må de ikke kunne indstilles på en sådan måde, at de udgør en fare for arbejdstagerne.

- 10.2. Vinduer og ovenlys skal være udformet, således at de passer sammen med det øvrige udstyr, eller være udstyret med anordninger, således at de kan rengøres uden fare for de arbejdstagere, som udfører dette arbejde, eller for de arbejdstagere, der befinder sig i eller omkring bygningen.

11. Døre og porte

- 11.1. Dørenes og portenes placering, antal, anvendte materialer og dimensioner bestemmes af de pågældende lokalers eller områders art og anvendelse.

- 11.2. Der skal i øjenhøjde anbringes en afmærkning på gennemsigtige døre.

- 11.3. Svingdøre og -porte skal være gennemsigtige eller have gennemsigtige fyldninger.

- 11.4. Hvis døres eller portes gennemsigtige eller halvgennemsigtige flader ikke består af sikkerhedsmaterialer, og hvis der er risiko for, at arbejdstagerne kan komme til skade, såfremt en dør eller port splintres, skal disse flader beskyttes mod sprængning.

- 11.5. Skydedøre skal være udstyret med en sikkerhedsanordning, der forhindrer dem i at glide ud af skinnerne og vælte.

- 11.6. Døre og porte, der åbnes opad, skal være udstyret med en sikkerhedsanordning, der hindrer dem i at falde i.

- 11.7. Døre, der er placeret i flugtvejene, skal bære én passende afmærkning.

De skal til enhver tid kunne åbnes indefra uden særlige hjælpemidler.

Når arbejdsstederne er i brug, skal dørene kunne åbnes.

- 11.8. Medmindre der er sikker passage for gående, skal der i umiddelbar nærhed af porte, der hovedsagelig er beregnet til køretøjers gennemkørsel, til gående færdsel forefindes tydeligt afmærkede døre, der aldrig må blokeres.

▼B

- 11.9. Mekaniske døre og porte skal fungere, uden at arbejdstagerne udsættes for risiko for ulykker.

Sådanne døre og porte skal være udstyret med en let kendelig og let tilgængelig nødstopanordning og skal ligeledes kunne åbnes manuelt, medmindre de åbnes automatisk ved stømsvigt.

12. **Adgangsveje — Farlige områder**

- 12.1. Adgangsveje, herunder trapper, faste stiger, læsseramper og -slisker, skal være placeret og udformet på en sådan måde, at de kan benyttes afgående eller kørende færdsel uden vanskelighed, i fuld sikkerhed og i overensstemmelse med deres formål, og således at arbejdstagere, der er beskæftiget i nærheden af disse adgangsveje, ikke udsættes for risiko.

- 12.2. Adgangsveje for personer og/eller gods skal dimensioneres i overensstemmelse med det potentielle antal brugere og virksomhedens art.

Anvendes der transportmidler på adgangsveje, skal der være afsat en tilstrækkelig sikkerhedsafstand til gående færdsel.

- 12.3. Adgangsveje for køretøjer skal passere i en passende afstand fra døre, porte, passager for gående færdsel, korridorer og trapper.

- 12.4. I den udstrækning lokalernes anvendelse og udstyr gør det påkrævet for at sikre beskyttelsen af arbejdstagerne, skal adgangsvejene afmærkes.

- 12.5. Hvis arbejdsstederne omfatter farlige områder, der på grund af arbejdets art indebærer nedstyrtnings-risiko for arbejdstagere eller fare for nedstyrtning af genstande, skal sådanne områder så vidt muligt afspærres for at hindre uvedkommende arbejdstagere i at færdes på disse områder.

Der skal træffes passende foranstaltninger til at beskytte de arbejdstagere, der får adgang til de farlige områder.

De farlige områder skal være tydeligt afmærkede.

13. **Særlige foranstaltninger for rullende trapper og fortove**

Rullende trapper og fortove skal fungere på en sikkerhedsmæssig forsvarlig måde.

De skal være forsynet med de nødvendige sikkerhedsanordninger.

De skal være udstyret med nødstopanordninger, som er letkendelige og lettilgængelige.

14. **Læsseramper og -slisker**

- 14.1. Læsseramper og -slisker skal have passende dimensioner i forhold til den transporterede last.

- 14.2. Læsseramper skal have mindst én udgang.

Hvis det er teknisk muligt, skal læsseramper over en vis længde have en udgang i hver ende.

- 14.3. Læsseramper skal så vidt muligt være i en sådan sikkerhedsmæssig forsvarlig stand, at arbejdstagerne ikke kan falde ned.

15. **Lokalernes dimensioner og luftvolumen — Plads til bevægelsesfrihed på arbejdspladsen**

- 15.1. Arbejdsrum skal have et areal, en højde og et luftvolumen, der gør det muligt for arbejdstagerne at udføre deres arbejde uden fare for sikkerheden, sundheden og velværet.

▼B

- 15.2. Dimensionerne for arbejdspladsens frie, umøblerede areal skal beregnes på en sådan måde, at personalet har tilstrækkelig bevægelsesfrihed til dets aktiviteter.

Hvis dette krav på grund af arbejdspladsens karakter ikke kan overholdes, skal arbejdstageren i nærheden af sin arbejdsplads kunne disponere over et andet, frit område af tilstrækkelige dimensioner.

16. Opholdsrum

- 16.1. Hvis arbejdstagernes sikkerhed eller sundhed gør det nødvendigt, navnlig på grund af arbejdets art eller antallet af ansatte, skal der stilles et lettilgængeligt opholdsrum til arbejdstagernes disposition.

Denne bestemmelse finder ikke anvendelse, hvis personalet arbejder i kontorer eller i lignende arbejdsrum, som giver tilsvarende muligheder for afslapning i pauser.

- 16.2. Opholdsrummene skal være tilstrækkeligt store og indeholde et antal borde og siddepladser med ryglæn, der står i forhold til antallet af arbejdstagere.
- 16.3. Der skal i opholdsrummene træffes passende foranstaltninger til beskyttelse af ikke-rygere mod gener hidrørende fra tobaksrøg.
- 16.4. Hvis arbejdstiden afbrydes regelmæssigt og ofte, og der ikke findes opholdslokaler, skal andre lokaler stilles til disposition for personalet, således at det kan opholde sig der under arbejdets afbrydelse, for så vidt hensynet til arbejdstagernes sikkerhed eller sundhed kræver dette.

Der skal her træffes passende foranstaltninger til beskyttelse af ikke-rygere mod gener fra tobaksrøg.

17. Gravide kvinder og ammende mødre

Gravide kvinder og ammende mødre skal have mulighed for at hvile sig liggende under passende forhold.

18. Sanitære forhold**18.1. Omklædningsrum og garderobeskabe**

- 18.1.1. Der skal stilles passende omklædningsrum til rådighed for arbejdstagerne, hvis de skal bære særligt arbejdstøj, og man af sundheds- eller anstændighedsgrunde ikke kan lade dem skifte tøj i et andet rum.

Omklædningsrummene skal være lettilgængelige, have tilstrækkelig kapacitet og være udstyret med siddepladser.

- 18.1.2. Omklædningsrummene skal være tilstrækkeligt store og således udstyret, at hver arbejdstager får mulighed for at låse sit tøj inde i arbejdstiden.

Hvis forholdene gør det påkrævet (f.eks. farlige stoffer, fugt, snavs), skal der være separate skabe til arbejdstøj og til privat tøj.

- 18.1.3. Der skal være adskilte omklædningsrum eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder.

- 18.1.4. Hvis omklædningsrum ikke er nødvendige i henhold til punkt 18.1.1, skal hver arbejdstager råde over en plads, hvor vedkommende kan anbringe sit tøj.

18.2. Bruserum, håndvaske

- 18.2.1. Der skal stilles tilstrækkelige og passende bruserum til rådighed for arbejdstagerne, hvis aktiviteterne art eller sundhedsforholdene gør dette påkrævet.

Der skal være adskilte bruserum eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder.

▼B

- 18.2.2. Bruserummene skal være tilstrækkeligt store til, at hver enkelt arbejdstager ugenert kan gøre sig i stand under hygiejniske forhold.

Bruserummene skal være forsynet med rindende varmt og koldt vand.

- 18.2.3. Er bruserum ikke nødvendige i henhold til punkt 18.2.1, første afsnit, skal der i nærheden af arbejdspladserne og omklædningsrummene findes tilstrækkelige og passende håndvaske med rindende vand (om nødvendigt varmt vand).

Der skal være adskilte håndvaske eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder, hvis det er nødvendigt af sømmelighedsgrunde.

- 18.2.4. Hvis bruserummene eller håndvaskene og omklædningsrummene er adskilte, skal der være let adgang mellem disse.

18.3. *Toiletter og håndvaske*

Arbejdstagerne skal — i nærheden af deres arbejdspladser, opholdsrummene, omklædningsrummene og bruserummene eller håndvaskene — have adgang til særlige lokaler udstyret med et tilstrækkeligt antal toiletter og håndvaske.

Der skal være adskilte toiletter eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder.

19. **Førstehjælpslokaler**

- 19.1. Hvis størrelsen af lokalerne, den der udøvede form for aktivitet og ulykkesantallet kræver det, skal der indrettes et eller flere lokaler til førstehjælp.

- 19.2. Lokaler til førstehjælp skal være udstyret med det nødvendige førstehjælpsudstyr og materiel og være let tilgængelige med bårer.

De skal afmærkes i henhold til de nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 77/576/EØF.

- 19.3. På alle steder, hvor arbejdsforholdene kræver det, skal der være materiel til førstehjælp til rådighed.

Det skal være hensigtsmæssigt afmærket og let tilgængeligt.

20. **Handicappede arbejdstagere**

Arbejdsstederne skal indrettes med hensyntagen, i givet fald, til handicappede arbejdstagere.

Denne bestemmelse gælder navnlig for så vidt angår døre, forbindelsesveje, trapper, bruserum, håndvaske, toiletter og arbejdspladser direkte benyttet af handicappede arbejdstagere.

21. **Udendørs arbejdssteder (særlige bestemmelser)**

- 21.1. De arbejdspladser, adgangsveje og andre steder og anlæg i det fri, hvor arbejdstagere opholder sig i forbindelse med arbejdet, skal være udformet på en sådan måde, at gående og kørende færdsel kan foregå sikkert.

Punkt 12,13 og 14 gælder ligeledes for hovedadgangsvejene på virksomhedens område (adgangsveje til faste arbejdspladser), for adgangsveje anvendt til regelmæssig vedligeholdelse og kontrol af virksomhedens installationer samt for læsseramper.

Punkt 12 gælder tilsvarende for udendørs arbejdssteder.

- 21.2. Arbejdssteder i det fri skal være tilstrækkeligt oplyst med kunstig belysning, hvis dagslys ikke er tilstrækkeligt.

▼B

- 21.3. Er arbejdstagere beskæftiget på udendørs arbejdspladser, skal disse så vidt muligt indrettes på en sådan måde, at arbejdstagerne:
- a) er beskyttet mod vejrliget, og om nødvendigt mod faldende genstande
 - b) ikke udsættes for skadelige støjniveauer eller for udefra kommende skadelig påvirkning (f.eks. gas, damp, støv)
 - c) hurtigt kan forlade arbejdspladsen i tilfælde af fare, eller hurtigt kan blive undsat
 - d) ikke kan glide eller falde.

▼B*BILAG II***MINIMUMSFORSKRIFTER FOR SIKKERHED OG SUNDHED I FORBINDELSE MED ARBEJDSSTEDER, DER ALLEREDE ER TAGET I ANVENDELSE, OMHANDLET I ARTIKEL 4 I DIREKTIVET****1. Indledende bemærkning**

De i dette bilag fastsatte forpligtelser er gældende, hvor forholdene i forbindelse med arbejdsstedet eller aktiviteten, omstændighederne eller en risiko gør det nødvendigt.

2. Stabilitet og soliditet

Bygninger, som danner ramme om arbejdssteder, skal have en struktur og en soliditet, der passer til formålet.

3. Elektriske installationer

De elektriske installationer må ikke give anledning til brand- eller eksplosionsfare; personalet skal beskyttes på passende måde mod de risici for ulykker, der kan skyldes direkte eller indirekte kontakt med installationerne.

I forbindelse med de elektriske installationer og beskyttelsesanordningerne skal der tages hensyn til spændingen og betingelserne for ydre påvirkning samt til, hvor kompetente de personer er, der får adgang til installationens enkelte dele.

4. Flugtveje og nødudgange

4.1. Der skal til enhver tid være uhindret adgang til flugtveje og nødudgange, og disse skal så direkte som muligt føre ud i det fri eller til et sikkerhedsområde.

4.2. I tilfælde af fare skal arbejdstagerne hurtigt og så sikkert som muligt kunne forlade alle arbejdspladser.

4.3. Der skal forefindes et tilstrækkeligt antal flugtveje og nødudgange.

4.4. Nødudgangsdøre skal åbne i flugtretningen.

Nødudgangsdøre må ikke være lukket på en sådan måde, at personer, der har behov for at benytte dem i nødstilfælde, ikke kan åbne dem straks og uden besvær.

Skydedøre og drejedøre, der specielt fungerer som nødudgange, er forbudt.

4.5. Særlige flugtveje og nødudgange skal afmærkes i henhold til de nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 77/576/EØF.

Sådan afmærkning skal anbringes på hensigtsmæssige steder og være bestandig.

4.6. Nødudgangsdøre må ikke være låst.

Flugtveje og nødudgange samt adgangsveje og døre hertil må ikke være blokeret af genstande, men skal til enhver tid kunne benyttes uhindret.

4.7. I tilfælde af strømafbrydelse skal flugtveje og nødudgange, hvortil der kræves belysning, være forsynet med tilstrækkelig nødbelysning.

▼ B**5. Branddetektion og -bekæmpelse**

- 5.1. Alt efter bygningernes dimensioner og anvendelse, forhåndenværende udstyr, forhåndenværende stoffers fysiske og kemiske karakteristika samt det højeste antal personer, der må være til stede, skal arbejdsstedet være forsynet med egnet brandslukningsmateriel og om nødvendigt med branddetektorer og alarm-systemer.
- 5.2. Ikke-automatisk brandslukningsmateriel skal være lettilgængeligt og lethåndterligt.

Det skal afmærkes i henhold til de nationale bestemmelser til gennemførelse af direktiv 77/576/EØF.

Sådan afmærkning skal anbringes på hensigtsmæssige steder og være bestandig.

6. Ventilation af lukkede arbejdssteder

Lukkede arbejdssteder skal under hensyntagen til de anvendte arbejdsmetoder og den fysiske belastning, som arbejdstagerne udsættes for, være forsynet med frisk luft i tilstrækkelig mængde.

Benyttes udluftningsanlæg, skal dette holdes i funktionsdygtig stand.

En eventuelt optrædende defekt skal udløse en alarm, når dette er nødvendigt af hensyn til arbejdstagernes sundhed.

7. Temperaturen i lokalerne

- 7.1. I arbejdstiden skal temperaturen i arbejdslokalerne være tilpasset den menneskelige organisme under hensyn til de anvendte arbejdsmetoder og den fysiske belastning, som arbejdstagerne udsættes for.
- 7.2. Temperaturen i opholdsrum, lokaler til personale med vagttjeneste, sanitære lokaler, kantiner og lokaler beregnet til førstehjælp skal svare til disse lokalers specifikke formål.

8. Naturlig og kunstig belysning i lokalerne

- 8.1. Arbejdsstederne skal så vidt muligt have tilstrækkelig, naturlig belysning og skal være udstyret med hensigtsmæssig kunstig belysning under hensyn til beskyttelsen af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed.
- 8.2. Arbejdssteder, hvor arbejdstagerne er særligt udsat for risiko i tilfælde af, at den kunstige belysning svigter, skal være forsynet med tilstrækkelig nødbelysning.

9. Døre og porte

- 9.1. Der skal i øjenhøjde anbringes en afmærkning på gennemsigtige døre.
- 9.2. Svingdøre og -porte skal være gennemsigtige eller have gennemsigtige fyldninger.

10. Farlige områder

Hvis arbejdsstederne omfatter farlige områder, der på grund af arbejdets art indebærer nedstyrtnings-risiko for arbejdstagere eller fare for nedstyrtning af genstande, skal sådanne områder så vidt muligt afspærres for at hindre uvedkommende arbejdstagere i at færdes på disse områder.

Der skal træffes passende foranstaltninger til at beskytte de arbejdstagere, der har adgang til de farlige områder.

De farlige områder skal være tydeligt afmærkede.

▼B**11. Opholdsrum og -steder**

- 11.1. Hvis arbejdstagernes sikkerhed eller sundhed gør det nødvendigt, navnlig på grund af arbejdets art eller antallet af ansatte, skal der stilles et passende, lettilgængeligt opholdsrum eller -sted til arbejdstagernes disposition.

Denne bestemmelse finder ikke anvendelse, hvis personalet arbejder i kontorer eller i lignende arbejdsrum, som giver tilsvarende muligheder for afslapning i pauser.

- 11.2. Opholdsrummene og -stederne skal være udstyret med borde og siddepladser med ryglæn.
- 11.3. Der skal i opholdsrummene og på opholdsstederne træffes passende foranstaltninger til beskyttelse af ikke-rygere mod gener fra tobaksrøg.

12. Gravide kvinder og ammende mødre

Gravide kvinder og ammende mødre skal have mulighed for at hvile sig liggende under passende forhold.

13. Sanitære forhold**13.1. Omklædningsrum og garderobeskabe**

- 13.1.1. Der skal stilles passende omklædningsrum til rådighed for arbejdstagerne, hvis de skal bære særligt arbejdstøj, og man af sundheds eller anstændighedsgrunde ikke kan lade dem skifte tøj i et andet rum.

Omklædningsrummene skal være lettilgængelige og have tilstrækkelig størrelse.

- 13.1.2. Omklædningsrummene skal være således udstyret, at hver arbejdstager får mulighed for at låse sit tøj inde i arbejdstiden.

Hvis forholdene gør det påkrævet (f.eks. farlige stoffer, fugt, snavs), skal der være separate skabe til arbejdstøj og til privat tøj.

- 13.1.3. Der skal være adskilte omklædningsrum eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder.

13.2. Bruserum, toiletter og håndvaske

- 13.2.1. Arbejdsstederne skal være indrettet på en sådan måde, at arbejdstagerne i nærheden har adgang til:

— bruserum, såfremt arten af deres arbejde gør det påkrævet;

— særlige lokaler udstyret med et tilstrækkeligt antal toiletter og håndvaske.

- 13.2.2. Bruserummene og håndvaskene skal være forsynet med rindende vand (om nødvendigt varmt vand).

- 13.2.3. Der skal være adskilte bruserum eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder.

Der skal være adskilte toiletter eller adskilt benyttelse af disse for mænd og kvinder.

14. Førstehjælpsmateriel

Der skal på arbejdsstederne forefindes førstehjælpsmateriel.

Materiellet skal være afmærket på passende måde og være let tilgængeligt.

▼B**15. Handicappede arbejdstagere**

Arbejdsstederne skal indrettes med hensyntagen, i givet fald, til handicappede arbejdstagere.

Denne bestemmelse gælder navnlig for så vidt angår døre, forbindelsesveje, trapper, bruserum, håndvaske, toiletter og arbejdspladser direkte benyttet af handicappede arbejdstagere.

16. Gående og kørende færdsel

Indendørs og udendørs arbejdssteder skal være indrettet på en sådan måde, at gående og kørende færdsel kan foregå sikkert.

17. Udendørs arbejdspladser (særlige bestemmelser)

Er arbejdstagere beskæftiget på udendørs arbejdspladser, skal disse så vidt muligt indrettes på en sådan måde, at arbejdstagerne:

- a) er beskyttet mod vejrliget, og om nødvendigt mod faldende genstande,
- b) ikke udsættes for skadelige støjniveauer eller for udefra kommende skadelig påvirkning (f.eks. gas, damp, støv),
- c) hurtigt kan forlade arbejdspladsen i tilfælde af fare, eller hurtigt kan blive undsat.
- d) ikke kan glide eller falde.